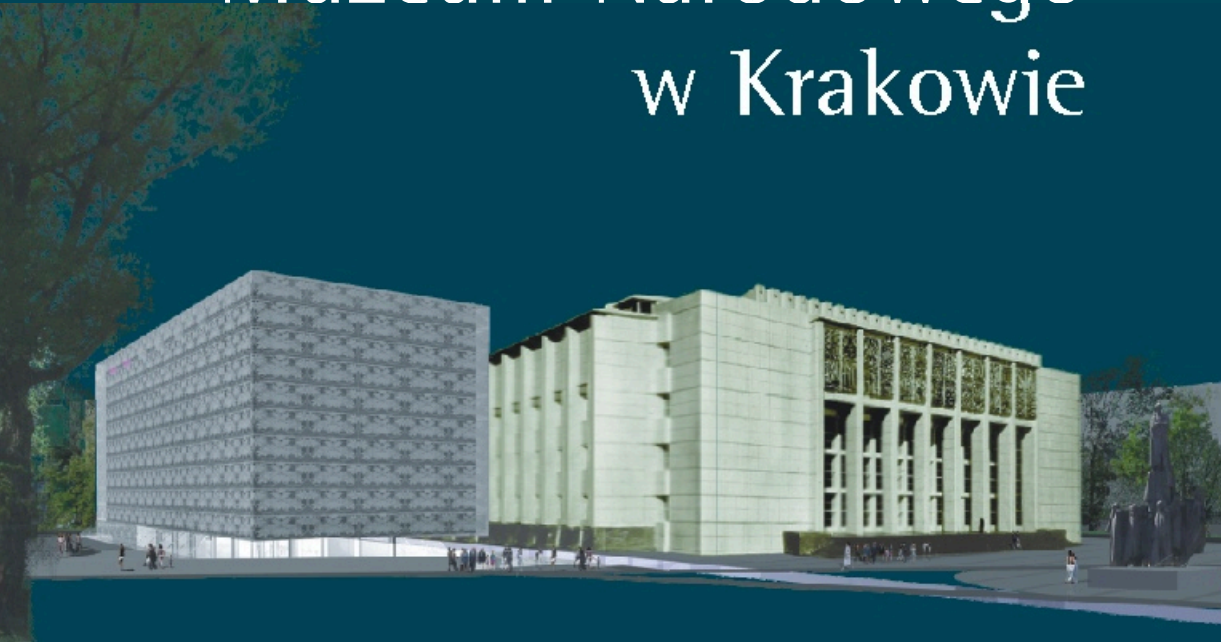
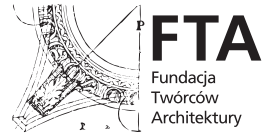




# Rozbudowa Nowego Gmachu Muzeum Narodowego w Krakowie







# Rozbudowa Nowego Gmachu Muzeum Narodowego w Krakowie

**RAM**  
WYDAWNICTWO

2 0 0 4

## Mecenas i rozbudowa Muzeum Narodowego w Krakowie



### Rozbudowa Nowego Gmachu Muzeum Narodowego w Krakowie

REDAKCJA  
Paweł Kraus

PROJEKT GRAFICZNY  
Lubomir Nikolov

DRUK  
Off-Print

Copyright © Fundacja Twórców Architektury  
Copyright © Firma Wydawniczo-Reklamowa „RAM” Sp. z o.o.  
2004

ISBN 83-918072-2-3

Adam Nizio  
Katarzyna Baranowska

**W** 1930 roku Pierwsza Rada Miejska Miasta Krakowa, zobligowana rosnącymi zbiorami Muzeum, które przekroczyły liczbę dwustu tysięcy eksponatów, podjęła uchwałę o budowie gmachu Muzeum Narodowego w Krakowie. Po czterech latach przygotowań, podróży studyjnych, zbiórce pieniędzy, w którą włączyła się cała Polska, 1 czerwca 1934 roku wmurowano kamień węgielny pod budowę Muzeum.

Ponad siedemdziesiąt lat później, obecna dyrekcja i pracownicy Muzeum stoją wobec podobnego problemu. Liczba eksponatów wynosi blisko siedemset osiemdziesiąt tysięcy sztuk, i mimo posiadania kilku oddziałów, paląca staje się potrzeba rozbudowy Nowego Gmachu. Brakuje powierzchni wystawienniczych – co uniemożliwia ekspozycję sporej części zbiorów Muzeum. Brakuje, co gorsze, wielu pomieszczeń magazynowych, w których przechowywano by cenne zabytki kultury nie tylko polskiej. Brakuje sal i pomieszczeń, w których Muzeum mogłoby prowadzić otwartą działalność edukacyjną skierowaną do dzieci, młodzieży i niepełnosprawnych.

Fundacja Twórców Architektury, zaproszona przez dyrektora Muzeum, w lipcu 2004 roku zawarła z Muzeum Narodowym w Krakowie Umowę o Współpracy, której celem jest zbudowanie nowego skrzydła Muzeum, roboczo nazwanego Muzeum Wyspiańskiego.

Zawarcie umowy poprzedziły blisko roczne przygotowania – spotkania, dyskusje nad przeznaczeniem nowego obiektu, jego funkcjami a także warunkami, jakie należy spełnić, aby obie strony mogły sprawnie realizować stawiane sobie zadanie.

W preambule Umowy zawarte zostało jej przesłanie i cele: „Strony zainteresowane współpracą w zakresie propagowania działalności kulturalnej oraz podejmowania działań na rzecz kulturalnego rozwoju społeczeństwa zawierają umowę o współpracy. Efektem współpracy ma być realizacja przedsięwzięcia obejmującego przygotowanie akcji marketingowej – promocyjnej oraz projektu koncepcyjnego nowego skrzydła Muzeum Narodowego – Muzeum Wyspiańskiego w Krakowie przy al. 3-go Maja, który to obiekt ma mieścić ekspozycję z zakresu sztuki, i w którym prowadzona będzie działalność

na rzecz edukacji kulturalnej zwłaszcza wśród młodzieży oraz udostępni miejsce na działalność kulturalną osób niepełnosprawnych.”

Przygotowanie projektu nowego skrzydła Muzeum Narodowego w Krakowie Fundacja – po przeprowadzeniu wewnętrznego konkursu – zaproponowała krakowskiemu biurowi projektowemu Atelier Loegler, które zaprezentowało najciekawszą koncepcję nowego budynku i, jak przekonacie się Państwo, proponuje projekt na wskroś nowoczesny, który przyczyni się z pewnością do wzrostu zainteresowania kulturą u młodego pokolenia.

W nowym skrzydle Muzeum umieszczone zostanie przede wszystkim Muzeum Stanisława Wyspiańskiego. Stanisław Wyspiański nie był związany w Krakowie z żadnym miejscem zamieszkania na stałe, chociaż istnieją w mieście nieliczne miejsca, w których artysta mieszkał, dojrzał, uczył się i tworzył.

Ranga Stanisława Wyspiańskiego w kulturze narodowej, jakość i wielkość kolekcji zgromadzonej w Muzeum Narodowym w Krakowie na przestrzeni stu lat zdecydowały o powołaniu w 1983 roku samodzielnego Oddziału MNK – Muzeum Stanisława Wyspiańskiego. Usytuowane w wynajętej kamienicy przy ul. Kanoniczej 9 Muzeum pełniło swoją służbę kulturze narodowej przez dwadzieścia lat.

W 2004 roku otwarto nową siedzibę Muzeum Stanisława Wyspiańskiego w należącej do MNK, odrestaurowanej zabytkowej kamienicy Szolańskich przy ul. Szczepańskiej 11.

Aktualnie Muzeum prezentuje w możliwie kompletnym wyborze (z wyjątkiem dzieł w skali monumentalnej), na przestrzeni blisko dwóch tysięcy metrów kwadratowych, wszechstronną twórczość Stanisława Wyspiańskiego, jego kolejne wcielenia artystyczne, jako ucznia, studenta, podróżnika, malarza i rysownika, dramaturga i poety, dekoratora, projektanta wnętrz w zakresie konserwacji oraz nowej dekoracji wnętrz kościelnych, polichromii i witrażu, scenografa i wreszcie osoby prywatnej.

Zarówno w kraju jak i za granicą Wyspiański znany jest jako twórca dzieł o monumentalnej skali. Wielkoformatowe projekty dekoracji kościoła Franciszkanów i katedry wawelskiej oraz prace

dokumentujące konserwację kościoła św. Krzyża są niewątpliwie najoryginalniejszymi dziełami artysty. Pokazana w Krakowie w 2000 roku wystawa z cyklu „Opus Magnum”, prezentująca głównie dzieła monumentalne tego artysty, uzmysłowiła społeczeństwu skalę i rangę oddziaływania jego sztuki.

Nie powstała jak dotąd przestrzeń wystawiennicza, która byłaby zdolna pomieścić całą kolekcję tego najoryginalniejszego krakowskiego twórcy. Problemy wystawiennicze wiążą się między innymi z formatami projektów polichromii ściennych i witraży. Wymagają one bardzo dużych i nietypowych przestrzeni o skomplikowanym oświetleniu, mogących pogodzić obecność prac o różnych formatach: od rysunków przez obrazy sztalugowe do projektów o monumentalnej skali (np. projekt witraża Bóg Ojciec – Stań się ma wysokość III pięter).

Intencją dyrektora Muzeum Narodowego w Krakowie jest, aby powstał budynek dostosowany do potrzeb kolekcji i scenariusza przewidzianego dla Muzeum Wyspiańskiego, stwarzający możliwość przechodzenia od jednej dziedziny twórczości do drugiej, z uwzględnieniem chronologii, zaskakujących formatów i zachowaniem wymogów konserwatorskich. Zarazem obiekt miałby stanowić nowoczesną przestrzeń ekspozycyjną charakteryzującą się dostępnością informacji, oferującą zróżnicowane programy edukacyjne, umożliwiającą zmiany aranżacji stałej ekspozycji, dostępną dla niepełnosprawnych oraz wyposażoną w zaplecze rekreacyjne.

Oprócz ekspozycji dzieł Stanisława Wyspiańskiego Dyrekcja Muzeum przewidziała funkcje, które wychodzą naprzeciw zarówno potrzebom Muzeum jak i oczekiwaniom społeczeństwa. W nowym skrzydle znajdują się:

1. przestrzeń do edukacji plastycznej dzieci i wystaw ich prac
2. pomieszczenia klubu twórców niepełnosprawnych
3. magazyn części zbiorów Działu malarstwa polskiego
4. magazyn i pracownia Działu starej fotografii
5. magazyn studyjny i pracownia konserwacji mebli
6. Biblioteka wraz z Czytelnią i magazynem

7. magazyn sprzętu wystawienniczego
8. sala wielofunkcyjna
9. plenerowa ekspozycja rzeźb
10. pomieszczenia recepcyjne, gastronomiczne i sprzedaży wydawnictw

Realizacja budynku muzealnego dla kolekcji wszystkich dzieł Stanisława Wyspiańskiego wymaga ścisłej współpracy zespołu architektonicznego z autorami scenariusza – doświadczonymi muzealnikami, historykami sztuki, scenografami i reżyserami światła oraz stosownych nakładów finansowych.

Muzeum Narodowe – inicjator pomysłu – wierzy, że stworzenie nowych ram architektonicznych dla kolekcji dzieł Stanisława Wyspiańskiego jest również wolą obywateli miasta Krakowa. Twórcze połączenie uniwersalnych wartości sztuki i najnowszych osiągnięć architektury stanie się wspaniałą wizytówką Krakowa w zjednoczonej Europie\*.

Niniejsza publikacja, mająca na celu przede wszystkim promocję idei, kończy pierwszy etap prac, którego efektem jest prezentowany projekt koncepcyjny i model nowego skrzydła Muzeum Narodowego w Krakowie.

Dziękujemy wszystkim, którzy pomogli nam w osiągnięciu tego celu i mamy ogromną nadzieję, że przedstawiony na kolejnych stronach projektowany budynek w niedługim czasie będziemy mogli podziwiać w trzech wymiarach.

Adam Nizio

*Prezes FTA*

Katarzyna Baranowska

*Wiceprezes FTA*

---

\* Na podstawie tekstu Marty Romanowskiej, kierownika Muzeum Stanisława Wyspiańskiego w kamienicy Szolajskich w Krakowie.

**M**uzeum Narodowe w Krakowie jest instytucją od dawna niedofinansowaną. Jedną z dotkliwszych konsekwencji tego stanu rzeczy są niezaspokojone potrzeby lokalowe. Jako dyrektor Muzeum widzę je na co dzień, dostrzegam także, jak z roku na rok stają się coraz bardziej dotkliwe.

Okna mojego gabinetu w Nowym Gmachu MNK wychodzą na fragment muzealnego terenu, na którym stoją baraki – postawione niegdyś dla doraźnych celów, dziś wykorzystywane w stopniu znikomym, ale za to skutecznie szpecące bezpośrednie otoczenie szacownego gmachu. Ten widok z okna podsunął mi myśl, by miejsce to wykorzystać bardziej efektywnie. Tak zrodziła się idea budowy nowego skrzydła Nowego Gmachu i odtąd zaczęły się rozmowy z Fundacją Twórców Architektury, której prezes, Adam Nizio oraz wiceprezes Katarzyna Baranowska od pierwszej chwili podchwycili mój pomysł i nie tylko podzielili mój zapał w rozpoczęciu pracy nad jego realizacją, ale również dodawali mi wielokrotnie otuchy, zapewniając o realności przedsięwzięcia. Jestem im za to ogromnie wdzięczna i proszę o przyjęcie podziękowań. Ufam, że nasza współpraca – rozpoczęta w siedemdziesiątą rocznicę budowy Nowego Gmachu – zakończy się uroczystym otwarciem nowego skrzydła.

W tekście Adama Nizio i Katarzyny Baranowskiej wymienione zostały podstawowe zadania, jakie „skrzydło” miałoby pełnić. Dodam więc jedynie, że bardzo skrótowo wyliczone dalej funkcje nie tylko zaspokoją sporo palących potrzeb Muzeum, ale również pozwolą na lepsze wykorzystanie kilku pomieszczeń w Nowym Gmachu oraz w innych naszych budynkach – na zasadzie przesunięć i przemieszczeń, jak w kostce Rubika. Zmiany te – których tu nie będę wyliczać – przed rokiem przedstawiłam Radzie Muzeum, która je zaakceptowała.

W roku Jubileuszu studziesięciolecia istnienia Muzeum Narodowego w Krakowie przedstawiamy wraz z Fundacją nasz projekt władzom i społeczeństwu Krakowa. Wkrótce zwrócimy się do wielu osobistości o przyjęcie patronatu nad tym przedsięwzięciem oraz o utworzenie Komitetu Budowy nowego skrzydła Nowego Gmachu.

Jako dyrektor instytucji pragnę wyrazić nadzieję, że budowa nowego skrzydła pozwoli lepiej dostosować nasze Muzeum do wymogów XXI wieku – tak pod względem opieki nad zbiorami, jak i w aspekcie przyjaznego otwarcia na potrzeby nowej publiczności.

Zofia Gołubiew

*dyrektor Muzeum Narodowego w Krakowie*

Zaproponowana przez Romualda Loeglera koncepcja rozbudowy Muzeum Narodowego w Krakowie jest wyjątkowa przynajmniej z dwóch powodów. U jej podstaw leży z jednej strony pokora wobec spuścizny Stanisława Wyspiańskiego, z drugiej troska o jakość przestrzeni publicznej Krakowa.

Pomysł umieszczenia kolekcji twórczości jednej z największych polskich indywidualności artystycznej końca XIX wieku w osobnym budynku znany jest krakowskim muzealnikiem od kilkudziesięciu lat. Nie udało się jednak zrealizować koncepcji z lat trzydziestych XX wieku umieszczenia w Nowym Gmachu Muzeum panteonu artysty, a kolejne siedziby Muzeum Stanisława Wyspiańskiego, pomimo że posiadające atrakcyjne lokalizacje i wartościową z historycznego punktu widzenia architekturę nie pozwalają na pełną i profesjonalną prezentację dorobku twórczego artysty.

Przede wszystkim zaprojektowany budynek jest godnym podkreślenia przykładem owocnej współpracy architekta i muzealnika. Lektura napisanego przez pracowników Muzeum Stanisława Wyspiańskiego scenariusza ekspozycji dzieł artysty stanowiła dla Romualda Loeglera punkt wyjścia do prac projektowych. W ten sposób uniknięto, niestety dosyć częstego, błędu podporządkowania dzieła sztuki architekturze – przestrzeń muzeum stała się tłem dla jego prezentacji.

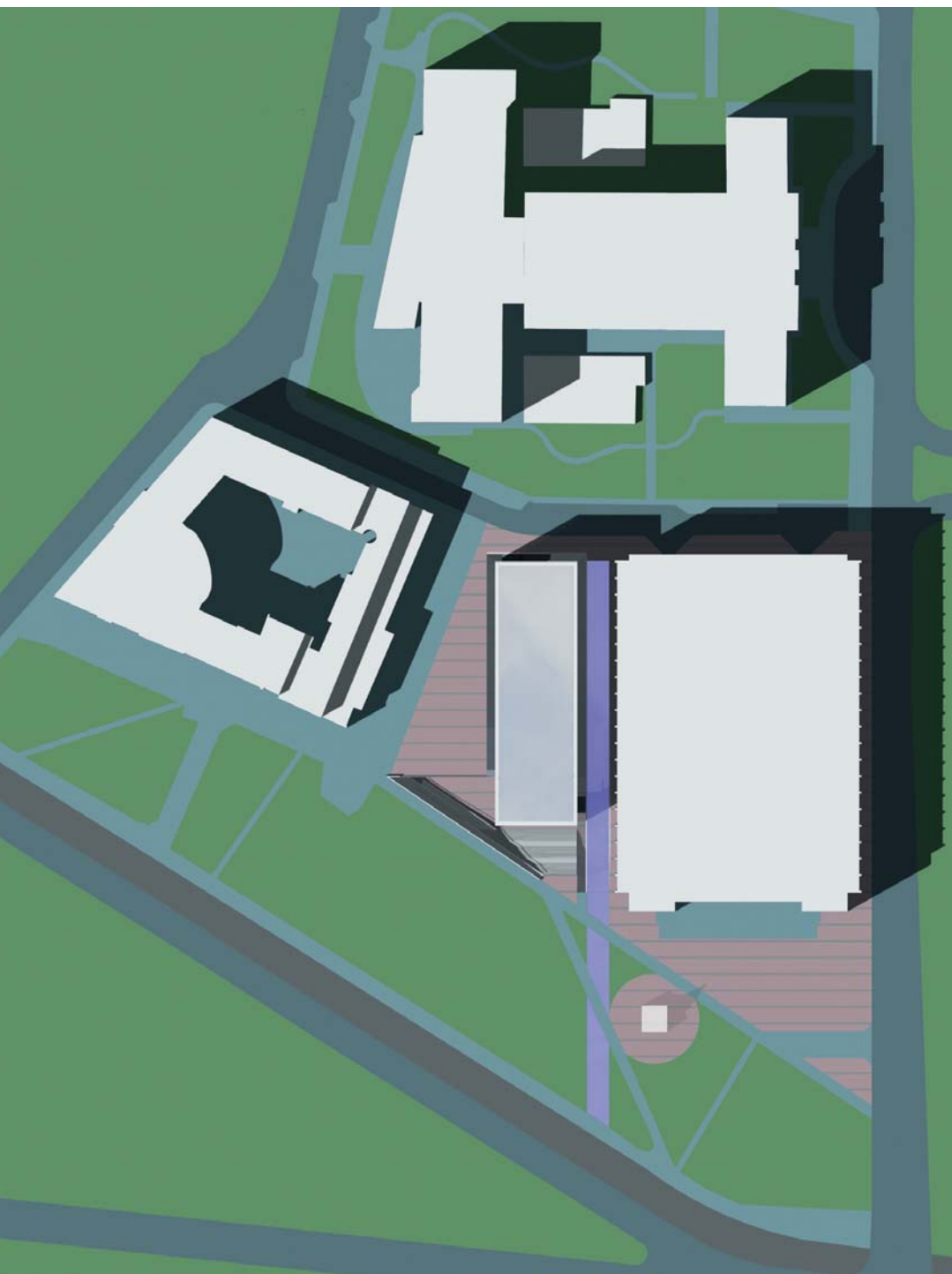
Wyspiański pozostawił po sobie zarówno dzieła kameralne – portrety rodziny i przyjaciół, pejzaże, jak i wielkoformatowe – projekty witraży do kościołów krakowskich – Mariackiego, Franciszkańów, Św. Krzyża, katedralnego, czy do katedry lwowskiej. Zróżnicowanie formatów prac w sposób oczywisty wpłynęło na sposób aranżacji przestrzeni wystawowej, dynamicznej, otwierającej się zaskakującymi perspektywami – między innymi na prawie dziewięciometrowej wysokości karton witraża przedstawiającego Boga Ojca.

Prezentacji dzieł sztuki podporządkowane zostały również zaproponowane przez architekta rozwiązania techniczne i konstrukcyjne. Muzeum „opakowane” zostało podwójną szklaną ścianą, której warstwa wewnętrzna przepuszcza światło o natężeniu optymalnym dla prawidłowej ekspozycji zbioru.

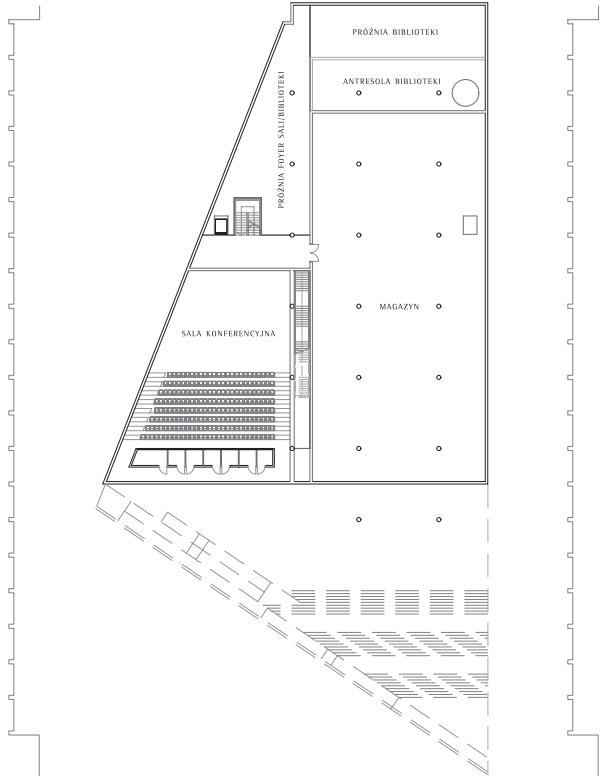
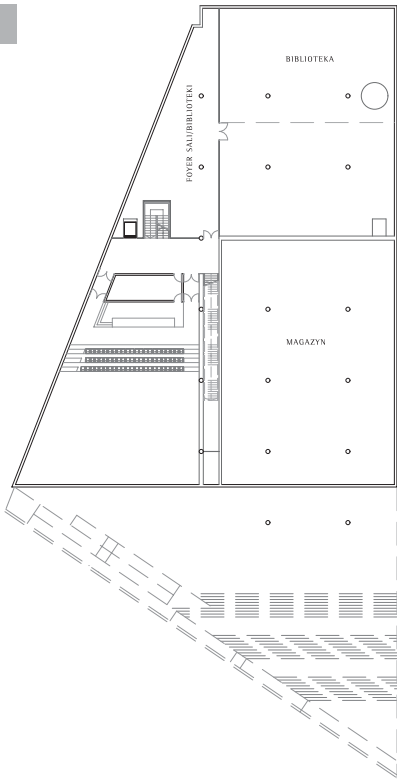
Bryła budynku jest negatywem istniejącego gmachu. Monumentalnej kamiennej architekturze lat trzydziestych przeciwstawiono lekki szklany prostopadłościan – neutralny w stosunku do otaczającej zabudowy i w sposób plastyczny integrujący się z najbliższym krajobrazem. Bryłę dynamizuje pełna ekspresji strefa wejścia z nadwieszonym szklanym kubusem – znajdująca się poniżej poziomu terenu, a zarazem w opozycji do wyniesionego biegiem schodów wejścia do Nowego Gmachu. Elementem łączącym nowe skrzydło z zielenią alei Trzeciego Maja oraz pobliskich Błoń jest powtarzający się na elewacjach dwuwymiarowy motyw balustrady zaprojektowanej przez Stanisława Wyspiańskiego dla Domu Lekarskiego w Krakowie. Dekoracyjny nadruk, podświetlany od wewnątrz po zmroku, staje się zarazem wymownym komunikatem o przeznaczeniu budynku.

Zaproponowana przez Romualda Loeglera koncepcja rozbudowy Nowego Gmachu Muzeum Narodowego nie ograniczyła się tylko do samego budynku. Architekt zaproponował również nową aranżację placu przed Muzeum. Przenosząc parking pod ziemię, regulując przebieg traktów pieszych, wreszcie wprowadzając w miejsce asfaltu trawę i lustro wody, zamienił plac i okolice pomnika Stanisława Wyspiańskiego w wartościową przestrzeń publiczną, adekwatną do rangi obiektów znajdujących się w jej sąsiedztwie. Jednym z ciekawszych rozwiązań placu jest założenie osi wodnej łączącej fizycznie, ale również symbolicznie budynki Muzeum z pomnikiem artysty.

Jedną z idei, które wywarły istotny wpływ na twórczości Stanisława Wyspiańskiego było pragnienie stworzenia dzieła absolutnego, łączącego w sobie rozproszone na ogół dyscypliny sztuki. Romuald Loegler projektując rozbudowę Nowego Gmachu Muzeum Narodowego podjął dialog z dziedzictwem artysty. Wykorzystując język form sztuki współczesnej stworzył oprawę architektoniczną, która nie jest tylko ramą dla ekspozycji, lecz jej twórczym dopełnieniem.

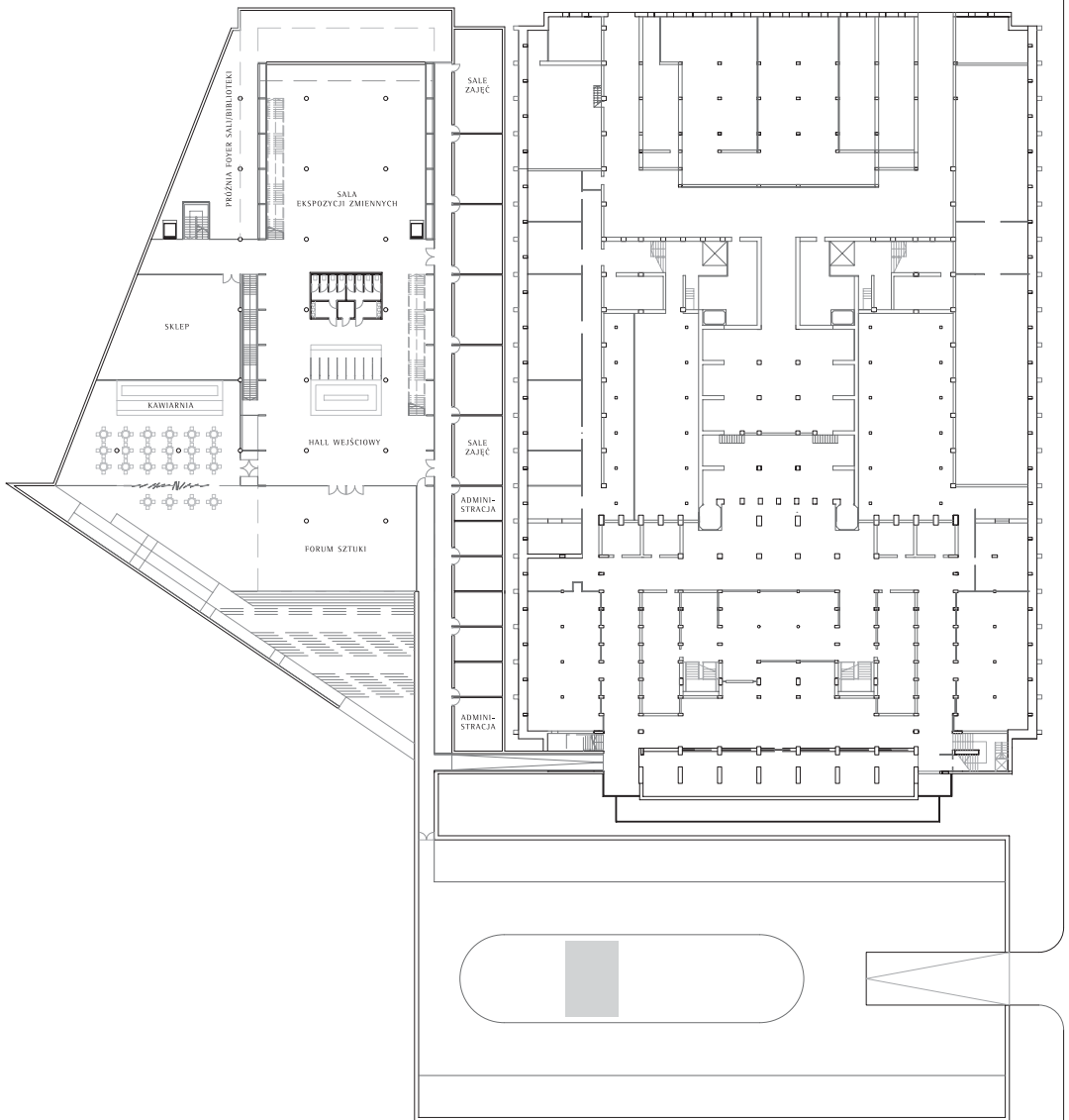


plan sytuacyjny – wizualizacja

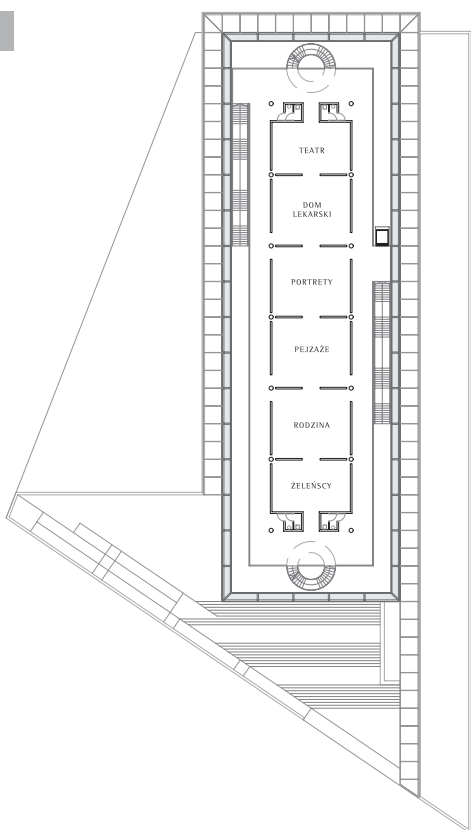


rzut poziom -10,70 m

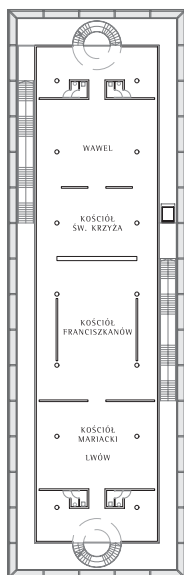
rzut poziom -7,49 m



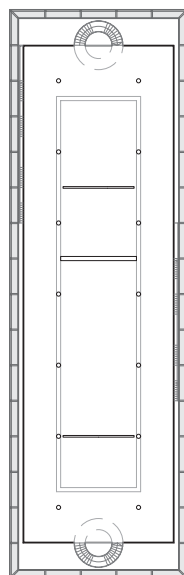
rzut poziomu -4,28 m



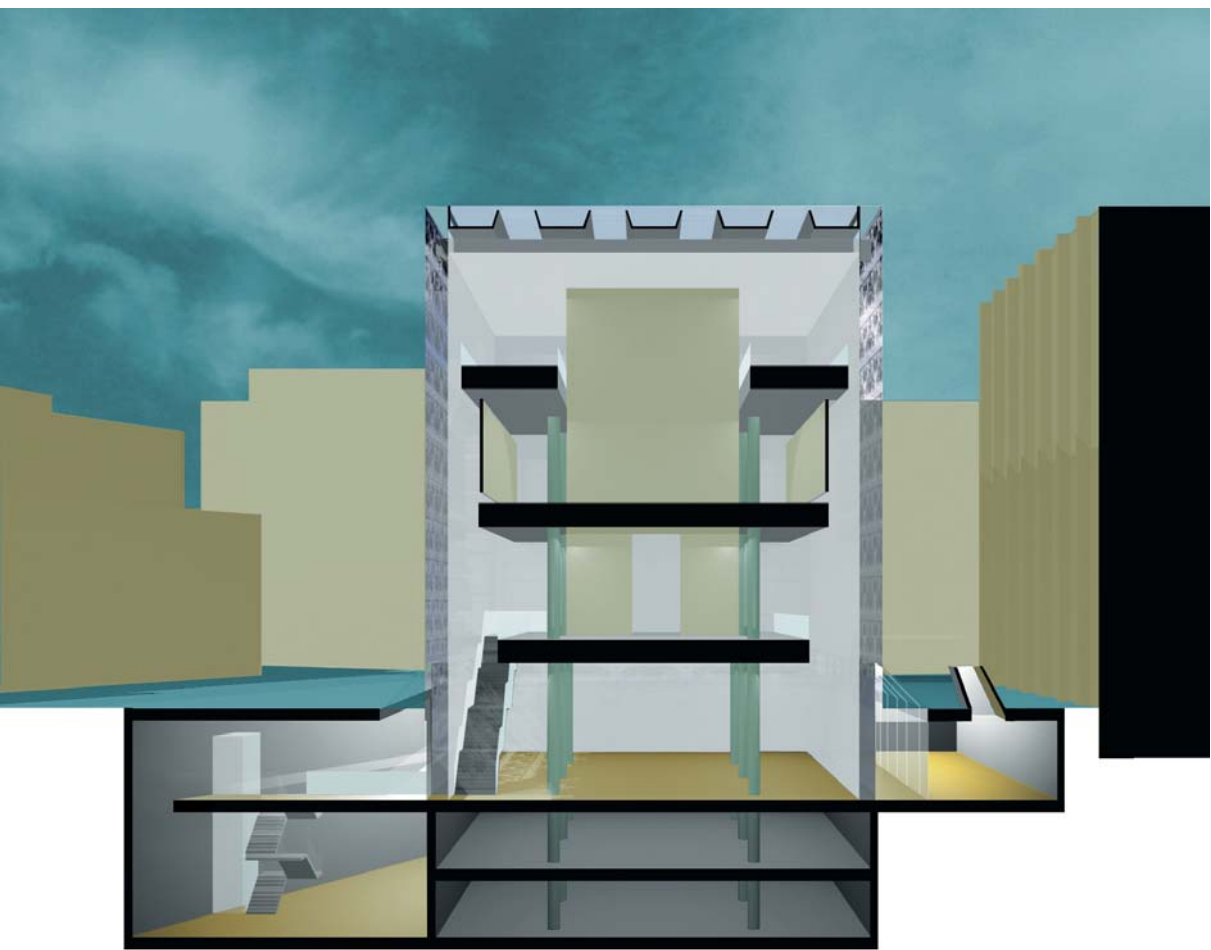
rzut poziomu 3,21 m



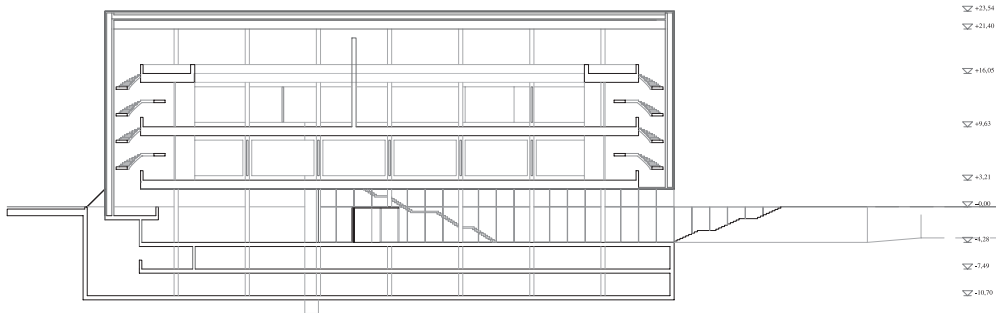
rzut poziomu 9,63 m



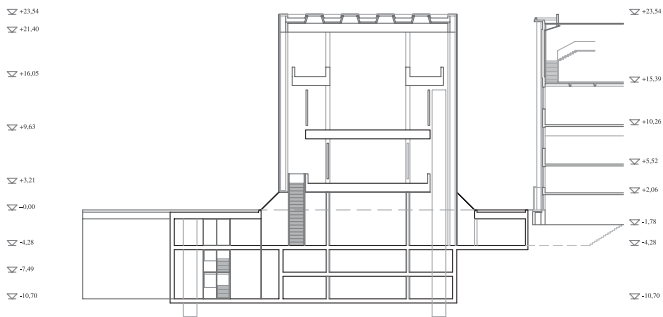
rzut poziomu 16,05 m



przekrój – wizualizacja



przekrój podłużny



przekrój poprzeczny



ISBN 83-918072-2-3